

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВВЕДЕННЯ ПОДАТКУ НА РОЗКІШ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто законодавчі проекти відносно введення податку на розкіш. Визначено необхідність та доцільність впровадження податку на розкіш на території України, а також досвід європейських та інших країн світу з цього питання. Виявлено ряд недоліків у запропонованих законопроектах та порушень соціально важливих принципів.

Аннотация. Рассмотрены законодательные проекты по поводу введения налога на роскошь. Определены необходимость и целесообразность введения налога на роскошь на территории Украины, а также опыт европейских и других стран мира по этому вопросу. Выявлен ряд недостатков в предложенных законопроектах и нарушенных социально значимых принципов.

Annotation. The legislative projects concerning a luxury tax were discussed. The necessity and expediency of introducing a luxury tax in Ukraine, as well as European and world experience concerning this issue were also identified. A number of shortcomings in the proposed laws and violations of socially important principles were revealed.

Ключові слова: податок, багатство, розкіш, майно, нерухомість.

На сьогодні питання запровадження цілісного оподаткування предметів розкоші є досить актуальним та недостатньо дослідженим, що викликає суперечності в питанні відповідності принципу соціальної рівності.

Питанням диференційного оподаткування займалися такі науковці, як Н. Бобох, О. Радишевська, І. Мазур, А. Кравчун, В. Блонська та ін. [1 – 4].

Метою статті є дослідження проблемних аспектів запровадження податку на розкіш. Увага звертається на доцільність такого запровадження і дотримання при цьому конституційних принципів рівності та соціальної справедливості.

Слід зазначити, що більшість праць стосується аналізу оподаткування нерухомого майна, а не багатства як такого. І це зрозуміло, оскільки податок на нерухоме майно запроваджений вже у близько 130 країнах світу, а відтак, поява його в Україні цілком обґрунтована.

У світовій практиці використовують два способи визначення бази податку на нерухомість: 1) розрахунок зобов'язань залежно від фактичної площі нерухомості, який застосовується у випадку відсутності розвинутого ринку та низького рівня доходів населення; 2) спосіб, побудований на основі вартісних підходів до податкової бази: ринкової, орендної або відносної вартості об'єкта [1, с. 15]. Податок на особисте майно за єдиною ставкою сплачують у Бельгії (1 %), Данії (2,2 %), Німеччині (0,5 % для приватних осіб, 0,6 % для корпорацій), Японії (1,4 %), а також в Ісландії та Люксембурзі. Прогресивне оподаткування застосовують у Франції, Фінляндії, Норвегії, Іспанії, Швеції та Швейцарії [5, с. 124]

У Європі "розкішний" податок набув поширення на острові багатіїв Сардинії. З 2006 року ним обкладалися яхти і приватні літаки, і в бюджет цього італійського острова від кожного власника яхти надходило в середньому по 20 тис. євро. Що правда, як і в США, податок через три роки ліквідували – олігархи виявилися хитрими, паркуючи судна та літаки далі від острова [6].

Податок на розкіш влада мала намір ввести по всій Італії до літа нинішнього року. Він передбачав сплату до бюджету п'яти відсотків з доходів понад 90 тис. євро і десяти відсотків – з доходів понад 150 тис. євро. Мета була благородна – збалансувати бюджет країни до 2013 року. Проте уряд вирішив, що набагато важливіше боротися з тими, хто не хоче платити податки в принципі [6].

У Росії теж порушувалося питання про те, щоб збільшити оподаткування забезпеченого населення. Податок передбачалося ввести на елітне житло і земельні ділянки вартістю понад 15 мільйонів рублів (близько півмільйона доларів), автомобілі, яхти і катери дорожче двох мільйонів рублів (понад 70 тисяч доларів), а також дорогі метали, ювелірні прикраси і твори мистецтва дорожче 300 тисяч рублів (понад 10 тисяч доларів) [6].

Тим часом є країни, де податок на багатство продовжує працювати. Так, у Франції громадяни, які мають власність або статки на суму понад 720 тисяч євро, щорічно платять 0,55 – 1,8 % від задекларованої суми майна. Що цікаво, якщо нерухомість купується в кредит, цей податок з неї не сплачується доти, доки позика не буде погашена або сума повернення в банк не досягне 720 тисяч євро [6].

У вересні ввела податок на розкіш на найближчі два роки і Іспанія, яка сподівається з його допомогою вирішити хоча б частину своїх бюджетних проблем, одержуючи додатково по мільярд євро щороку. Цей податок торкнеться майже 160 тис. осіб, чиї статки перевищують 700 тисяч євро [6].

За останні роки державний борг України систематично зростає, що пов'язано з всесвітньою кризою 2008 – 2010 років. У зв'язку із цим український уряд шукає нові інструменти покриття витрат на обслуговування боргу та забезпечення економічного розвитку суспільства.

Так, у 2010 році Президент України затвердив Державну програму економічного і соціального розвитку України на 2010 рік, у якій зазначено, що як один із напрямів оптимізації фіскального

навантаження на реальний сектор є запровадження податку на розкіш [7].

Крім того, ініціатива впровадження такого податку пояснюється негативною тенденцією в суспільстві, коли доходи 10 % найбагатших у 10 разів вищі, ніж у 10 % найбідніших громадян. У зарубіжних країнах, де соціальна сфера є пріоритетною, як, наприклад, Швеція, Данія, Норвегія, за

допомогою державного регулювання таке співвідношення підтримується на рівні 4 – 5 разів, у Білорусі воно становить близько 4, у Російській Федерації – 17, в Україні цей показник перевищує 10 [8].

На сьогодні було розглянуто проект Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування багатства та предметів розкоші" № 10558 від 05.06.2012 р., поданий Кабінетом Міністрів України (далі – Законопроект № 10558) та альтернативні законопроекти № 10558-1 від 08.06.2012 р., подані народним депутатом України Ганущаком Ю. І. № 10558-2 від 14.06.2012 р., внесені народним депутатом України Павловським А. М., а також проект Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо запровадження прогресивної системи оподаткування та податку на розкіш)" № 10197 від 15.03.2012 р., поданий народними депутатами України Симоненком П. М., Кілінкаровим С. П., Царьковим Є. І., Цибенком П. С. [9].

Але в жодному законопроекті немає визначення поняття "розкіш". У словнику тлумачень В. Даля багатством визнаються "речі, що складають майно особи". У своїй праці А. Сміт описав багатство як "річний продукт землі та праці товариства" [10]. Відповідно до теорії маркетингу, до предметів розкоші (товарів класу "люкс") відносять дорогі товари, яким притаманні, в першу чергу, преміальні цінності для споживача та які визначаються споживачем як престижні. Джерелами преміальних цінностей можуть бути як технічні досягнення, які використовуються, щоб створити преміальні функціональні, конструктивні, технічні атрибути товару, так і емоційні, пов'язані зі сферою психології сприйняття споживача [11]. Кравчун А. С. у своїй роботі зазначає, що "слід відійти від використання в податковому законодавстві такого поняття, як "предмети розкоші", адже цій категорії властиве емоційне забарвлення та неоднозначне сприйняття з боку споживачів – платників податку" [12].

Слід звернути увагу на те, що у зазначених законопроектах відрізняються як суб'єкти оподаткування, так і об'єкти. Так, у Законопроекті № 10558 міститься найбільший перелік об'єктів оподаткування (квартира; дачний або садовий будинок, котедж або житловий будинок садибного типу, загальна площа якого перевищує 500 кв. метрів; легкові автомобілі; мотоцикли; судна; літаки і вертольоти; вироби з дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння, годинники, мобільні телефони; зброя; вироби з хутра; предмети мистецтва, колекціонування та антикваріату вартістю понад 50 розмірів мінімальної заробітної плати) [13].

Платниками податку є фізичні та юридичні особи, але спостерігається ухилення від сплати такого податку за умови реєстрації на юридичних осіб фізичними особами автомобілів, літаків та вертольотів, мотоциклів. Крім того, за умови продажу юридичними особами вже використаних транспортних засобів фізичним особам, то таке майно за законопроектом також не буде підлягати оподаткуванню.

Законопроект передбачає оподаткування житлової нерухомості загальною площею вище 500 кв. метрів, або два та більше об'єкти такої нерухомості, якщо їх загальна площа перевищує 600 кв. метрів. Таке положення не враховує того факту, що значна частина населення має такі будівлі, наприклад, для зберігання врожаю або утримання свійських тварин. Але такі верстви населення в більшості випадків не можна віднести до багатців, а отже, оподаткування нерухомості з розрахунку загальної площі суперечить цілям такого податку. Це стосується також оподаткування транспортних засобів, а саме автотранспорту, виходячи з об'єму циліндрів двигуна, коли престижні та дорогі марки автомобілів мають невеликі об'єми двигунів, тому власники таких транспортних засобів не будуть платити податку. До того ж ставка податку в розмірі 40 % суттєво збільшить вартість автомобілів та, як наслідок, зменшить обсяги продажу на території України.

Альтернативні законопроекти № 10558-1 і № 10558-2 не є комплексними і передбачають віднесення до предметів розкоші виключно автомобілів (№ 10558-1) або легкових автомобілів, мотоциклів, яхт, вітрильних суден, літаків і вертольотів (№ 10558-2), і їх щорічне оподаткування. Запровадження щорічного оподаткування транспортних засобів податком на окремі транспортні засоби, що можуть бути віднесені до предметів розкоші, є фактичним поверненням до податку з власників транспортних засобів, який Податковим кодексом України було імплементовано в одноразовий збір за першу реєстрацію транспортного засобу [9].

Важливим є питання дотримання принципів соціальної справедливості, адже неадекватний розподіл суспільних благ може призвести до негативних наслідків як в економіці, так і в суспільному настрої взагалі, тому таку проблему дійсно потрібно вирішувати на державному рівні. Запровадження податку на розкіш лише для фізичних осіб означає порушення принципу рівності платників податку, що закріплений у Податковому кодексі. Крім того, введення такого податку як обов'язкового платежу поряд із ПДВ та податком на продаж означатиме подвійне оподаткування, внаслідок чого такий податок не принесе запланованих урядом доходів до бюджету, а лише обтяжить становище середнього прошарку населення, оскільки багаті виводять її надалі свої статки в офшорні зони.

Таким чином, на підставі зазначеного можна зробити висновок, що питання, яке було вивчене в існуючих законопроектах стосовно введення додаткового податку на розкіш, є доцільним, але недостатньо досконало розробленим та вивченим на сьогодні та потребує деякого корегування. На думку автора, існує необхідність у визначенні платниками податку як фізичних, так і юридичних осіб. Також доцільним буде запровадження податку на майно, яке підлягає державній реєстрації, наприклад, об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, транспортні засоби, літаки тощо, при цьому базою оподаткування слід вважати вартість такого майна.

Наук. керівн. Журнова К. О.

Література: 1. Бобох Н. М. База оподаткування як один з елементів системи оподаткування нерухомості / Н. М. Бобох // Наукові записки ВНУ ім. Л. Українці. – 2010. – Вип. 15. – С. 13–20. 2. Радиська О. Р. Податок на нерухомість як джерело дохідної частини місцевих бюджетів: польський досвід / О. Р. Радиська // Фінансове право. – 2009. – № 4(10). – С. 18–22. 3. Мазур І. М. Особливості впровадження майнового оподаткування в Україні на прикладі податку на нерухомість / І. М. Мазур, Н. В. Габельчук // Науково-інформаційний вісник. – 2010. – № 2. – С. 60–67. 4. Кравчун А. С. Щодо окремих питань реформування оподаткування майна в Україні / А. С. Кравчун // Часопис Національного університету "Острозька академія". – 2011. – № 1(3). – С. 1–11. 5. Блонська В. І. Майнове оподаткування як елемент податкових систем в економіках добробуту / В. І. Блонська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.4. – С. 122–129. 6. Харламов П. Податок на розкіш. Багаті теж заплатять? [Електронний ресурс] / П. Харламов. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/orgsrc/~/2/10/4669/261495>. 7. Про Державну програму економічного і соціального розвитку України на 2010 рік: Закон України № 2278-VI від 20 травня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 33. – С. 470. 8. Пояснювальна записка до проекту Закону

Україні "Про внесення змін до Податкового кодексу України" (щодо запровадження прогресивної системи оподаткування та податку на розкіш) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=42816.9. Висновок комітету Верховної Ради України з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики від 03.07.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_2?pf3516=10558-2&sk1=7.10. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://books.efaculty.kiev.ua/isekvc/2/k1.g6.11>. Скоробогатых И.И. Концептуальные основы маркетинга товаров класса "люкс" / И.И. Скоробогатых // Вестник Российской Экономической Академии им. Г.В. Плеханова. – 2008. – № 2. – С. 12–14. 12. Оподаткування предметів розкоші в Україні: стан та перспективи [Електронний ресурс] / А.С. Кравчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2012. – № 1 (5). – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n1/12kasstr.pdf>. 13. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування багатства та предметів розкоші : Проект Закону України № 10558 від 05.06.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=43595.